

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมโลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของมนุษย์ทั่วโลกก็เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเช่นกัน ความเจริญก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้โลกที่กว้างใหญ่เป็นโลกไร้พรมแดนแห่งการเรียนรู้ สังคมโลกมีทั้งการแข่งขันและร่วมมือกันมากขึ้น การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลง ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีทักษะการเรียนรู้เพิ่มขึ้นหลายประการ อาทิ ทักษะทางภาษา ทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทักษะในการใช้เทคโนโลยีและสื่อสารสนเทศต่าง ๆ รวมทั้งทักษะในการปรับตัว ทักษะในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างมีสติและมีเหตุผล การใช้วิจารณญาณในการแยกแยะข้อมูลข่าวสาร เลือกรับสิ่งที่ดีงาม สิ่งที่เป็นคุณประโยชน์ ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้ที่มีความรู้ทันโลกพร้อม ๆ กับการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมให้สามารถครองตนอยู่ในความดีงาม ความถูกต้อง รอดพ้นจากอบายมุข สิ่งเสพติด สิ่งชั่วร้ายในทางเสื่อม สังคมในปัจจุบันและอนาคตเป็นสังคมแห่งการผสมผสานทางวัฒนธรรมต่างชาติต่างภาษา ผู้เรียนต้องเรียนรู้ที่จะรักเพื่อนมนุษย์ เรียนรู้ที่จะเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม เรียนรู้และเลือกรับสิ่งที่เหมาะสมดีงาม และเป็นประโยชน์ โดยยังคงรักษาไว้ซึ่งคุณค่าแห่งมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของสังคมไทย วิธีที่ดีที่สุด ในการพัฒนาเยาวชนให้มีคุณภาพเป็นพลังที่มีคุณค่าของสังคม ประเทศชาติและโลก คือ การจัดการศึกษาในโรงเรียน (ดวงกมล สิ้นเพ็ง, 2553 : 1) คุณภาพของผู้เรียนถือเป็นหัวใจของการพัฒนาการศึกษาที่เน้นสร้างคนให้มีความสามารถ มีคุณธรรม มีความสุข เป็นพลเมืองที่ดีของสังคมไทยที่ส่งผลให้ประเทศมีสังคม มีเศรษฐกิจและการเมืองที่ดี การศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องสร้างทักษะความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน แต่สิ่งที่ต้องพึงระวังคือ การศึกษาต้องไม่แตกแยกจากสังคมหรือชีวิตจริง และสร้างให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะรับกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยเฉพาะการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ ขณะเดียวกันจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องของการเรียนรู้จากกิจกรรมหรือการเรียนรู้นอกห้องเรียนอย่างจริงจัง เพราะถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555 : 1)

จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบ 3 (2554 - 2558) ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ซึ่งจำแนกตามมาตรฐานการศึกษา ตามกฎกระทรวงศึกษาธิการ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา (มัธยมศึกษา) มาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษา กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น โดยให้น้ำหนักคะแนนของการประเมิน 10 คะแนน

พบว่า โรงเรียนไชยวิทยา ได้ 8.47 คะแนน อยู่ในระดับคุณภาพดี ซึ่งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้ให้ข้อเสนอแนะของการพัฒนาทั้งทางโรงเรียนไว้ว่า นักเรียนควรได้รับการพัฒนาทักษะทางด้านการคิด และการปรับตัวทางสังคม โดยการนำประเด็นตามเกณฑ์การพิจารณาความสามารถในการคิด ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มากำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ครบทุกเกณฑ์และประเมินผลกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ สรุปผล และวิเคราะห์ผลการดำเนินงานมาปรับปรุงพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริม และพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถและทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ สรุปความคิดรวบยอดอย่างเป็นระบบ และมีความคิดแบบองค์รวม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็นและในตัวเองชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยให้น้ำหนักคะแนนของการประเมิน 20 คะแนน พบว่า โรงเรียนไชยวิทยา ได้ 8.86 คะแนน อยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ เมื่อจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า สาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา และภาษาต่างประเทศ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลง ขณะที่กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ศิลปะ และการงานอาชีพ และเทคโนโลยีมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ มีปัจจัยที่เป็นอุปสรรค คือ ผู้เรียนขาดทักษะความรู้ และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร จึงส่งผลทำให้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอยู่ในระดับพอใช้ ต้องมีการปรับปรุงโดยการพัฒนาการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2555 : 1 - 17) นอกจากนี้ ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) พบว่า โรงเรียนไชยวิทยา ได้คะแนนทดสอบในวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่ระดับคะแนนเฉลี่ย 49.11 คะแนน ซึ่งใกล้เคียงกับระดับประเทศที่ระดับคะแนนเฉลี่ย 47.12 คะแนน แต่เมื่อจำแนกตามสาระในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วย 5 สาระ ได้แก่ 1) ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม 2) หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม 3) เศรษฐศาสตร์ 4) ประวัติศาสตร์ และ 5) ภูมิศาสตร์ และจากผลคะแนนทดสอบพบว่า สาระภูมิศาสตร์มีผลคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด 41.18 คะแนน นอกจากนี้เมื่อจำแนกตามมาตรฐานในสาระภูมิศาสตร์ พบว่า มาตรฐาน 5.2 ได้คะแนนเฉลี่ย 43.58 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าระดับ ประเทศที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 44.19 คะแนน ซึ่งควรเร่งพัฒนา และปรับปรุงเป็นอย่างยิ่ง (โรงเรียนไชยวิทยา, 2558 : 2)

จากสภาพปัญหาดังกล่าววิธีการหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาได้ คือ การปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสม แต่เนื่องจากวิธีการจัดการเรียนการสอนมีมากมายหลากหลายวิธี และแต่ละวิธีมีข้อดีที่แตกต่างกัน ไม่มีวิธีสอนใดเหมาะสมกับเนื้อหาและความมุ่งหมายทุกชนิด ผู้วิจัยจำเป็นต้องพิจารณาในการเลือกใช้ให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา

และวัยผู้เรียนเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554 : 12) การจัดการเรียนการสอน โดยใช้กิจกรรมเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีการเรียนที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งแต่ละกลุ่มประกอบด้วย สมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน ซึ่งทุกคนต้องมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้ และความสำเร็จของกลุ่มทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยคนที่เรียนอ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองเท่านั้น แต่จะต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละบุคคล คือ ความสำเร็จของกลุ่ม ซึ่งแนวคิดหลักของวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจหรือการร่วมมือกันเรียนรู้ เป็นแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนได้ร่วมมือกันเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมให้ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย จึงถือได้ว่าการเรียนการสอนแบบร่วมมือร่วมใจกันเรียนรู้เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญรูปแบบหนึ่ง

การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบเอสทีเอตี มุ่งเน้นกิจกรรมของผู้เรียนมากกว่าผู้สอนการจัดสภาพการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้และสามารถจัดการเรียนรู้ตามแบบการสอนอื่นได้การเรียนแบบร่วมมือแบบแรกที่ได้รับการพัฒนาขึ้นที่มหาวิทยาลัยจอห์นฮอปกินส์ ที่เรียกว่า Student Teams-Achievement Divisions : STAD เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่วัดความสามารถของผู้เรียน โดยการทำแบบทดสอบย่อยแล้วนำคะแนนที่ได้ไปเปรียบเทียบกับคะแนนพื้นฐานของนักเรียนแต่ละคนซึ่งไม่เท่ากัน โดยนำคะแนนความก้าวหน้าของสมาชิกกลุ่มเดียวกันมารวมกัน ถ้าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดกลุ่มก็จะได้รับการยกย่องหรือรางวัลตามที่ตกลงไว้ (Slavin, 1987 : 23 -24)

จากแนวคิดข้างต้นผู้วิจัยจึงได้นำการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบเอสทีเอตี มาใช้จัดกิจกรรมการเรียน เพราะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ไม่ใช่เกิดจากครูอย่างเดียว แต่การเรียนรู้แบบร่วมมือในการทำกิจกรรมระหว่างครูกับผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ พบว่า การสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบเอสทีเอตีนั้นทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนแบบปกติ และนักเรียนมีเจตคติต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสูงกว่าการสอนแบบปกติ และกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบเอสทีเอตี เป็นการเรียนที่เน้นให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองจะทำได้ผลช้าหรือเร็วขึ้นขึ้นอยู่กับตัวนักเรียนเอง มีลักษณะการวางเนื้อหาทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีเนื้อหาที่มุ่งให้เกิดการเรียนรู้ เรียนรู้เมื่อใด เวลาใด ที่ไหนก็ได้ โดยกิจกรรมที่สร้างขึ้นได้กำหนดเนื้อหา วัตถุประสงค์ วิธีการ และสื่อการสอนไว้ล่วงหน้าแล้วทำให้ผู้เรียนสามารถค้นคว้า และประเมินผลการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง บทเรียนที่จัดแบ่งเนื้อหาที่ยาก มีคำถามให้นักเรียนได้คิดและตอบพร้อมเฉลย เพื่อให้นักเรียนตรวจคำตอบ นอกจากนี้ยังมีคำชักชวนและติชมเพื่อเป็นการเสริมแรงทำให้ผู้เรียนสนุกสนาน เพลิดเพลิน สนใจ ไม่เบื่อหน่าย นักเรียนมีโอกาสที่จะศึกษาด้วยตนเองและเป็นการตอบสนองความ

แตกต่างระหว่างบุคคล ลำดับความยากง่ายและทราบคำตอบ ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ บุญชม ศรีสะอาด (2553 : 83) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ รูปแบบเอสทีเอดีจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองและเป็นการตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวเป็นการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องและสนองต่อความต้องการของชุมชนท้องถิ่นตนเอง

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบเอสทีเอดีทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น สามารถกระตุ้นความสนใจนักเรียนให้เกิดความกระตือรือร้น และเข้าใจบทเรียนดีขึ้น ผู้วิจัยจึงได้แนวทางในการแก้ไขปรับปรุง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ดีขึ้น โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบเอสทีเอดี ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้อีกรูปแบบที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นเพื่อให้ผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นไปตามที่ได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้ ผู้วิจัยจึงใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบเอสทีเอดี มาเป็นวิธีในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบเอสทีเอดี
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบเอสทีเอดี
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบเอสทีเอดี

ความสำคัญของการวิจัย

1. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการใช้กิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบเอสทีเอดี ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยใช้วิธีการของการวิจัยเชิงทดลอง เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอน
2. นักเรียนมีทักษะการทำงานกลุ่มและทักษะทางสังคม เป็นแนวทางให้กับนักเรียนได้นำความรู้ ประสบการณ์การทำงานกลุ่มที่ได้รับเป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ในชั้นสูงต่อไป
3. ผลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนในกลุ่มสาระหรือผู้เรียนในระดับชั้นอื่น ๆ ได้ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและเป็นความสำเร็จของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนไชยาวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ที่เรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ห้องเรียน 9 ห้อง รวมนักเรียน 360 คน

2. ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนไชยาวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ที่เรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 31 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

3. ขอบเขตด้านเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ เนื้อหาในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สาระภูมิศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551 โรงเรียนไชยาวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ได้แก่ ภูมิศาสตร์ประเทศไทย ภูมิศาสตร์ทวีปเอเชีย ภูมิศาสตร์ทวีปออสเตรเลียและโอเชียเนีย ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมทางกายภาพของทวีปเอเชีย ลักษณะประชากรของทวีปเอเชีย ลักษณะสังคมและวัฒนธรรมของทวีปเอเชีย ลักษณะเศรษฐกิจของทวีปเอเชีย ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมของทวีปเอเชีย และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของทวีปเอเชีย

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ใช้ คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ใช้เวลาในการทดลอง 12 ชั่วโมง ซึ่งผู้วิจัยทำการสอนเอง

5. ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

5.1 ตัวแปรอิสระ คือ กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบเอสทีเอดี

5.2 ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียน และความพึงพอใจในการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบเอสทีเอดี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบเอสทีเอดี มีผลสัมฤทธิ์การเรียนในรายวิชาสังคมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบเอสทีเอดี มีความพึงพอใจต่อการเรียนหลังเรียน อยู่ในระดับมาก

นิยามศัพท์เฉพาะ

กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบเอสทีเอดี หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ในรูปแบบหนึ่ง ที่มีชื่อเต็มว่า Student Teams Achievement Divisions เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งกำหนดให้นักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 - 5 คน ซึ่งประกอบด้วย นักเรียนที่เรียนเก่ง 1 คน นักเรียนที่เรียนปานกลาง 2 - 3 คน และนักเรียนที่เรียนอ่อน 1 คน ซึ่งมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. การนำเสนอบทเรียนต่อทั้งชั้น เพื่อทบทวนความรู้เดิม แจงจุดประสงค์การเรียน รวมทั้งเตรียมความพร้อมเพื่อนำเข้าสู่บทเรียน เช่น การซักถาม สนทนา ใช้สื่อประกอบหรือการใช้สถานการณ์ข่าว เป็นต้น และสร้างความคิดรวบยอดของนักเรียนที่ได้จากบทเรียน เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้การเสนอรูปแบบที่ขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหาของบทเรียน เพื่อให้ได้เทคนิควิธีการสอนที่เหมาะสม เช่น การอภิปราย การสุ่มถาม เป็นต้น

2. ขั้นศึกษากลุ่มย่อย เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำความรู้ความเข้าใจในความคิดรวบยอดจากการดำเนินกิจกรรมในชั้นสอนของครู มาใช้ในการแก้ปัญหาให้เกิดความชำนาญ โดยอาศัยความร่วมมือจากสมาชิก โดยนักเรียนจะแยกทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งในกลุ่มประกอบด้วย เด็กเก่ง ปานกลาง และอ่อน เพื่อศึกษาตามใบงาน ใบกิจกรรมที่ครูกำหนดให้โดยอาศัยความร่วมมือจากสมาชิกทุกคนในกลุ่ม

3. ขั้นวัดและประเมินผล ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดท้ายชั่วโมงเพื่อเป็นการวัดความรู้ความเข้าใจในการเรียนแต่ละชั่วโมง และแบบทดสอบย่อยประจำหน่วยหลังการเรียนจบแต่ละวงจร นักเรียนจะได้รับการทดสอบโดยใช้แบบทดสอบหลังเรียนในแต่ละวงจร ในระหว่างการทดสอบไม่อนุญาตให้สมาชิกในกลุ่มช่วยเหลือกัน ทุกคนทำแบบทดสอบตามความสามารถของตนเอง

4. คะแนนความก้าวหน้าของแต่ละบุคคล/แต่ละกลุ่ม นักเรียนแต่ละกลุ่มจะมีคะแนนที่เป็นฐาน ซึ่งได้จากการเฉลี่ยคะแนนในการทดสอบก่อนเรียน คะแนนความก้าวหน้าของนักเรียนสำหรับกลุ่มขึ้นอยู่กับคะแนนของนักเรียนแต่ละคนห่างจากคะแนนฐานเพียงใด

5. กลุ่มที่ได้รับการยกย่องหรือยอมรับ หมายถึง กลุ่มที่มีคะแนนความก้าวหน้าเฉลี่ยเกินเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ซึ่งเกณฑ์นี้เป็นเกณฑ์แสดงการบรรลุเป้าหมายและเป็นกลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุดการร่วมมือกันเรียนรู้มีหลักที่สำคัญที่ผู้สอนควรคำนึงอยู่ 3 ประการ คือ 1) รางวัลหรือเป้าหมายของกลุ่ม เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความพยายามในการเรียนรู้มากขึ้น และพยายามปรับพฤติกรรมของตนเพื่อความสำเร็จของกลุ่ม 2) ความสามารถของแต่ละบุคคลในกลุ่มมีผลต่อรางวัลหรือเป้าหมายของกลุ่ม 3) ผู้เรียนมีโอกาสในการช่วยให้กลุ่มประสบความสำเร็จเท่าเทียมกัน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้และทักษะที่ได้จากจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบเอสทีเอดี ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ แสดงผลด้วยผลคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ภูมิศาสตร์ประเทศไทย ภูมิศาสตร์ทวีปเอเชีย ภูมิศาสตร์ทวีปออสเตรเลียและโอเชียเนีย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หมายถึง รายวิชาที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยเรื่อง ราวเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม การดำเนินชีวิต รวมถึงศาสนา ศิลธรรม และจริยธรรม วิชาสังคมศึกษา จึงช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร และเข้าใจถึงการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย ตามกาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเองและเข้าใจผู้อื่น ยอมรับในความแตกต่าง มีคุณธรรม มีความอดทน อดกลั้น สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต มีคุณภาพชีวิตที่ดี อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก อันเป็นเป้าหมายที่แท้จริงของการเรียนวิชาสังคมศึกษา

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบเอสทีเอดี เรื่อง ภูมิศาสตร์ประเทศไทย ภูมิศาสตร์ทวีปเอเชีย ภูมิศาสตร์ทวีปออสเตรเลียและโอเชียเนีย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน